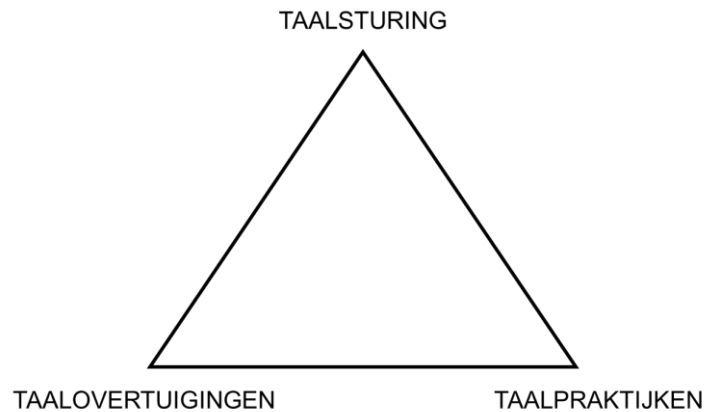


# Het talenbeleid in het consultatiebureau



Een talenbeleid bestaat uit drie componenten die onlosmakelijk met elkaar in verband staan en elkaar beïnvloeden. We spreken over taalovertuigingen, taalsturing of management en taalpraktijken<sup>1</sup>. Vooraleer we dieper ingaan op hoe een talenbeleid eruit kan zien, schetsen we kort het wetgevend kader waarin we ons bevinden, dit heeft immers een grote impact op de vormgeving van het talenbeleid. De consultatiebureaus van Kind & Gezin behoren tot de Vlaamse overheid, wat betekent dat de mondelinge communicatie met de gezinnen in het *Nederlands* dient te gebeuren (meer informatie wat betreft de schriftelijke communicatie vind je [hier](#)). Dit geldt trouwens ook voor de consultatiebureaus in Brussel want zij richten zich tot de Nederlandstalige Brusselaars. Toch wordt er voor de preventieve gezinsondersteuning een *uitzondering* gemaakt op de taalwetgeving. De reden hiervoor is dat artsen en regioverpleegkundigen optreden in het belang van het kind, waarbij zij zich specifiek richten tot kwetsbare groepen. Om de **gezondheid en veiligheid** van deze groep te kunnen waarborgen mogen er tijdens de consultaties andere talen dan het Nederlands worden gebruikt wanneer ouders het Nederlands niet of onvoldoende beheersen.

In het consultatiebureau is er niet altijd sprake van een expliciet talenbeleid, maar een impliciet of het ontbreken van een beleid is echter ook een beleid. Vandaar dat de hoekstenen van een talenbeleid een handig instrument zijn om een onuitgeschreven beleid te expliciteren om op die manier alle neuzen in dezelfde richting te zetten. Hieronder lichten we elke hoek kort toe.

Met **taalovertuigingen** in het consultatiebureau, bedoelen we de ideeën, meningen of attitudes van artsen, verpleegkundigen, gezinsondersteuners en vrijwilligers ten opzicht van taal en de rol van taal. Dit kunnen overtuigingen zijn over collega's, zoals "meertalige collega's mogen de eigen thuistaal spreken met de kinderen in het consultatiebureau", over meertalige kinderen, zoals "een meertalig kind wordt in het

---

<sup>1</sup> Gebaseerd op het model van Spolsky (2004)

consultatiebureau het best toegesproken in de taal waarin het zich veilig voelt”, of over ouders, zoals “ik vind het belangrijk dat ik met de meertalige ouders communiceer in een taal die we allebei kunnen”. Dit kunnen echter ook overtuigingen zijn over taal in het algemeen zoals “taal maakt een belangrijk onderdeel uit van wie iemand is” of “meertalige kinderen hebben later, op hun werk, meer competenties dan eentalige kinderen”. Ten slotte kan men overtuigingen hebben over taalontwikkeling, zoals “jonge kinderen kunnen verschillende talen van elkaar onderscheiden”. Deze overtuigingen kunnen worden beïnvloed door de regelgeving die van toepassing is in het consultatiebureau, door eigen ervaringen, door collega’s, door wetenschappelijke literatuur, enz. Maar taalovertuigingen kunnen op hun beurt dan weer de taalpraktijken van de professional en het taalmanagement in het consultatiebureau beïnvloeden.

**Taalpraktijken** verwijzen naar het taalgebruik van de professionals in het consultatiebureau en hebben dus betrekking op alle handelingen van professionals die te maken hebben met taal of meertaligheid. Begroet de professional de meertalige ouders en het kind in de thuistaal? Zoekt de professional naar een gemeenschappelijke taal met de meertalige ouders die geen Nederlands spreken of begrijpen? Welke talen worden er in het consultatiebureau gesproken met de collega’s? Hangen er posters in het consultatiebureau in vreemde talen of uitsluitend in het Nederlands? Voorziet het consultatiebureau boekjes in verschillende talen?

Onder management of **taalsturing** verstaan we alle inspanningen of pogingen die ondernomen worden om het taalgedrag, overtuigingen over taal of taalkeuzes te beïnvloeden van een individu. Taalsturing is mogelijk tussen verschillende partijen en op verschillende niveaus. Een concreet voorbeeld is de visietekst van Kind & Gezin met betrekking tot taal en meertaligheid op het consultatiebureau. Er is echter ook taalsturing mogelijk tussen de professionals onderling en in het contact met de ouders in het consultatiebureau.

Consultatiebureaus worden sterk beïnvloed door de veranderende compositie in de samenleving en de toenemende talige diversiteit. Vandaar dat het aangewezen is dat consultatiebureaus voor alle betrokken actoren een helder, transparant en expliciet talenbeleid hebben, dat de veranderende maatschappelijke realiteiten weerspiegelt.

Het talenbeleid in het consultatiebureau heeft bijvoorbeeld een grote impact op het gebruik van het **Van Wiechenonderzoek**, dat artsen en verpleegkundigen gebruiken voor de opvolging van de ontwikkeling van het jonge kind. In dit preventief gestandaardiseerd opvolgingssysteem wordt de ontwikkeling van het kind nauwlettend opgevolgd en in kaart gebracht, waarbij ook aandacht gaat naar de communicatieve vaardigheden van het kind. Wanneer het kind bijvoorbeeld vijftien maanden oud is, gaat de professional na of het kind twee geluidswaardjes kan zeggen en of het al enkele dagelijkse gebruikte zinnen begrijpt. Wanneer het kind niet reageert, mag de professional de hulp inschakelen van de ouders. Tegen dat het kind twee jaar oud is zou het drie woorden moeten kunnen spreken en spelopdrachtjes kunnen begrijpen. Indien dit niet het geval is, kunnen ouders worden doorverwezen naar de behandelende arts. We moeten echter zeer voorzichtig omgaan met deze doorverwijzing. Het onderzoek houdt namelijk geen rekening met de meertalige realiteit van kinderen. Wanneer bijvoorbeeld aan een Turks kind wordt gevraagd om drie woorden te produceren, is dat niet zo vanzelfsprekend. Want één woord in het Turks kan soms een volledige zin weergeven omwille van talrijke achtervoegsels en naamvallen die eigen zijn aan de Turkse taal: "okuldaydim" betekent "ik was op school"

(4 woorden) of "okuldalarmış" betekent "ze zouden op school zijn" (5 woorden). Als professional houd je dat dus best in het achterhoofd om foute diagnoses te vermijden.

Bovendien is er een groot verschil tussen een *taalachterstand* en een *taalblootstellingsachterstand* in het Nederlands. Een taalachterstand wil zeggen dat het kind de thuistaal nog niet voldoende begrijpt of spreekt. Een taalblootstellingsachterstand daarentegen betekent dat meertalige kinderen onvoldoende worden blootgesteld aan het Nederlands en daardoor de taal niet of minder goed beheersen. De klemtoon in de opvolging van de taalontwikkeling van het kind ligt echter niet op de beheersing van het Nederlands, maar wél op de ontwikkeling van taal op zich, welke taal dat ook mag zijn.

**Wat kan je doen om meertalige gezinnen zo goed mogelijk te ondersteunen?** Je kan beginnen met een warme en welkome basishouding. Daarnaast is het aangeraden, dat wanneer ouders vragen en/of bezorgdheden hebben over de meertalige ontwikkeling van hun kind, om niet zomaar één oplossing voor te stellen, maar een reflectief gesprek op gang te brengen. Toch zijn er drie zaken die je *altijd* en aan *elke ouder* kan meegeven:

1. Een rijk taalaanbod is essentieel voor de taalontwikkeling van je kind
2. Geef je kind zoveel mogelijk spreekkansen
3. En reageer positief op hun taaluitingen